

FAQ

1. Hoe zien katholieken het huwelijk?

Het welzijn van de persoon en van de menselijke en christelijke gemeenschap hangt nauw samen met een gezond huwelijk- en gezinsleven. Het tweede Vaticaanse Concilie zegt daarom in zijn pastorale constitutie *Gaudium et Spes* (nr. 48 ev) dat het huwelijk een intieme levens- en liefdesgemeenschap is. In dit innig verbond schenken man en vrouw zich wederzijds aan elkaar, ze dienen elkaars geluk, bevorderen elkaars persoonlijke groei en zorgen samen voor het welzijn van hun gezin en van de bredere gemeenschap.

Voor christenen is het huwelijk gegrond in God die Liefde is. God heeft de mensen uit liefde geschapen en hen geroepen tot liefde. De liefde is daarom de fundamentele en natuurlijke roeping van ieder menselijk wezen. De liefde tussen man en vrouw is niets minder dan een afbeelding van de goddelijke Liefde. Meer nog: in het innig huwelijksverbond hebben man en vrouw deel aan Gods Liefde zelf. Daarom kunnen ze die liefde ook doorgeven aan elkaar en aan hun kinderen.

Het huwelijk is voor katholieken tegelijk een *sacrament*. Het verbindt de gehuwden met Christus en zijn Kerk. Jezus' liefde en trouw worden een geschenk dat ze ontvangen in het sacrament. Daardoor wordt hun liefde verrijkt met de kracht van Jezus zelf.

De kern van het huwelijk is de eenheid tussen de gehuwden op basis van gelijkwaardigheid en vrije keuze, en onverbreekbare trouw. Vruchtbaarheid als dienst aan het leven in de ruime zin is zowel een gave als een doel van het huwelijksverbond.

2. Wat als je trouwt met iemand die niet gelooft of andersgelovig is?

Wie als katholiek wil trouwen met iemand die niet gedoopt is (een niet-gelovige of andersgelovige) heeft daarvoor dispensatie (=vrijstelling) nodig. In een dergelijke huwelijksituatie is het namelijk niet zo vanzelfsprekend om als katholiek je geloof te kunnen beleven. Tot die beleving behoort niet alleen het persoonlijk doorleefde geloof, maar ook het laten dopen van eventuele kinderen en hun opvoeding in het katholieke geloof. Ook is het belangrijk dat wie niet gedoopt is, respectvol omgaat met de geloofsovertuiging van de katholieke partner.

Daarom vraagt de katholieke Kerk dat deze belangen worden veilig gesteld. De dispensatie die voor de geldigheid van dit huwelijk noodzakelijk is, wordt door de Kerk verleend wanneer de katholieke partner heeft verklaard dat hij/zij naar zijn geloofsovertuiging zal leven en dat hij/zij zich naar best vermogen zal inspannen om eventuele kinderen in dit huwelijk te laten dopen en katholiek op te voeden. De ongedoopte partner dient te verklaren dat hij/zij weet heeft van deze belofte en van de inspanningsverplichting van de katholieke partij. De ongedoopte hoeft niet toe te treden tot de katholieke Kerk om voor de katholieke Kerk te kunnen trouwen met een katholiek. Het huwelijksritueel wordt aangepast aan deze specifieke situatie.

3. Wat als je als katholiek wil huwen met iemand van een andere christelijke overtuiging?

Voor een kerkelijk huwelijk tussen een katholiek en een niet-katholiek gedoopte (bijvoorbeeld een protestantse, anglicaanse of orthodoxe christen) wordt in de regel een toelating gevraagd, maar ook zonder is zo'n 'gemengd huwelijk' voor de katholieke Kerk geldig. De Kerk veronderstelt dat er door

dezelfde christelijke levensovertuiging veel meer overeenstemming in denken en beleven van het huwelijk en het gezin zal zijn dan wanneer je huwt met een niet-gelovige. Bij de keuze van de traditie waarin de kinderen christelijk opgevoed zullen worden, zal vooral het belang van het kind doorslaggevend zijn. Uiteraard zal ook de mate waarin de ouders praktiseren meebepalend zijn.

Voor de geldigheid van een gemengd huwelijk is het trouwen ten overstaan van een bevoegde kerkelijk assistent en twee getuigen vereist. Van deze canonieke (=kerkrechterlijke) vorm kan de kerkelijke overheid vrijstellen wanneer er een ernstige reden is. Dat is bijvoorbeeld het geval als de naaste familie van de niet-katholieke partij weigert om bij een dergelijke kerkelijke viering aanwezig te zijn. Dan wordt in de regel de burgerlijke vorm, het trouwen ten overstaan van de ambtenaar van de burgerlijke stand, ook voor de katholieke Kerk als rechtsgeldige vorm toegestaan. Deze dispensatie in de canonieke vorm kan nooit worden verleend aan een huwelijk tussen twee katholieken.

Als je huwt in de canonieke vorm dan mag geen tweede religieuze huwelijksluitingceremonie plaatsvinden. Wel kunnen elementen uit de cultuur van de niet-katholieke partner in de kerkelijke viering opgenomen worden. Het directorium (de officiële leidraad) voor de kerkelijke huwelijksluiting biedt hier rond verschillende modellen aan.

4. Wat als je wil huwen met een gescheiden partner?

Een kerkelijk huwelijk met een voor de Kerk getrouwde, maar slechts burgerlijk gescheiden partner is nooit mogelijk, tenzij een kerkrechtelijk onderzoek heeft vastgesteld dat het eerder huwelijk van die partner niet geldig gesloten was. Bij uitzondering kan de kerkelijke overheid een rechtsgeldig gesloten huwelijk van die partner kerkelijk ontbinden omwille van het

geloof (zie vraag 5: paulijns en petrinisch privilege) of als vastgesteld kan worden dat er nooit geslachtsgemeenschap heeft plaatsgevonden.

5. Hoe oud moet je zijn om voor de Kerk te huwen?

Een man moet minimaal zestien jaar zijn om een kerkelijk erkend huwelijk te kunnen sluiten, de vrouw veertien. De bisschoppenconferentie mag een hogere leeftijd als minimum vastleggen. Trouwt men vóór die vastgestelde leeftijd, dan is het huwelijk toch rechtsgeldig mits de genoemde algemene minimumleeftijd wordt gerespecteerd.

6. Wat als je katholiek gehuwd bent en je huwelijk loopt fout?

Zoals je elders in dit magazine kan lezen, beschouwen katholieken het huwelijk als onverbreekbaar. Als het toch misloopt, worden gelovigen aangemoedigd alles te doen om hun huwelijk te redden. Als dit niet haalbaar blijkt, zijn er drie mogelijkheden. Als eerste mogelijkheid kent de katholieke Kerk de zogenaamde '*scheiding bij voortbestaan van de huwelijksband*'. Feitelijk komt dit neer op het toestaan van een scheiding van tafel en bed, zolang het ten volle verwerklijken van de huwelijkse samenleving wordt verhinderd. Dat kan bijvoorbeeld als één van de partners wil scheiden maar de ander het huwelijk wil behouden. Deze laatste kan dan de scheiding van tafel en bed vragen bij een kerkelijke rechtbank en blijft toch gehuwd.

De tweede mogelijkheid is het *nietig verklaren van het huwelijk*. Nietigverklaring is het canoniek (=kerkrechtelijk) onderzoek waarin aan de hand van feiten wordt vastgesteld dat het huwelijk ten tijde van de huwelijksluiting niet aan de wezenlijke

vereisten (zie vraag 1) voldeed en daarom niet bindend is. Nietigheid heeft geen betrekking op de waarden die mensen in hun samenleven feitelijk hebben verwerkt. Een nietigverklaring heeft geen gevolgen voor de wettelijke status van kinderen. Ook waar geen sprake is van een huwelijk blijft de ouder-kind-relatie met alle rechten en verplichtingen overeind.

De derde mogelijkheid is het *ontbinden* van een geldig gesloten huwelijk. Dat is geen vaststelling door de kerk op grond van feiten, maar een onder precies omschreven voorwaarden verleende gunst. Onder twee omstandigheden is deze gunstverlening mogelijk. De ene situatie betreft een huwelijk tussen twee ongedoopten waarbij één van beiden zich wil laten dopen (het paulijns privilege) of tussen een katholiek en een ongedoopte of een gedoopte niet-katholiek wanneer de geloofsbeleving van de gedoopte katholiek onmogelijk gemaakt wordt door de andere partij (petrinisch privilege). Onder bepaalde voorwaarden kan de kerk na scheiding dit geldige, maar niet-sacramentele huwelijk ontbinden. Meestal gebeurt dit op het moment waarop het nieuwe huwelijk kerkelijk wordt gesloten. De andere mogelijkheid tot ontbinding betreft een geldig gesloten huwelijk dat nooit seksueel is 'geconsumeerd'.

7. Is huwelijksvoorbereiding verplicht?

De Kerk vraagt dat de zielzorgers ervoor zorgen dat huwenden van hun eigen kerkelijke gemeenschap de nodige begeleiding krijgen bij de voorbereiding van hun huwelijk. De bisschop of degene die hem vervangt, kan daarvoor diocesane regelingen treffen. Bij de huwelijksvoorbereiding wordt aandacht gegeven aan het sacramenteel karakter van het huwelijk en aan de verplich-

tingen die de trouwers aangaan. Dit gebeurt meestal tijdens een vormingsmoment met andere toekomstige trouwers. Ook komt de huwelijksviering zelf aan bod. In sommige kerkelijke documenten wordt dit de 'directe huwelijksvoorbereiding' genoemd, om het verschil duidelijk te maken met catechese voor jongeren rond relatievorming en huwelijk. Ook die voorbereiding valt onder de verantwoordelijkheid van de kerkelijke gemeenschap.

Tot de 'directe voorbereiding' hoort ook het onderzoek naar de mate waarin je innerlijk vrij bent om een huwelijk aan te gaan (de zogenaamde 'staat van vrijheid'). Soms komen immers beletselen aan het licht die het sluiten van het huwelijk in de weg staan. Meestal komt dit thema aan bod in het pastoraal gesprek, de laatste etappe van de 'directe huwelijksvoorbereiding'.

8. Mag je van de Kerk samenwonen?

De Kerk gelooft dat het huwelijk de enige samenlevingsverbintenis tussen man en vrouw is die ten volle recht doet aan Gods bedoelingen. In de rest van dit boekje kun je lezen waarom ze dat vinden. Samenwonen komt in de rechtsregelingen van de Kerk daarom niet voor.

9. Wie mag getuige zijn bij een huwelijk?

Over de vereisten waaraan een getuige bij een kerkelijke huwelijksluiting moet voldoen, bestaan geen specifieke rechtsregels. We mogen er dus van uitgaan dat voor hen de algemene vereisten voor getuigen gelden. De functie van getuigen is dat ze als het ware instaan voor de kansen die dit

huwelijk heeft. Ze getuigen dat deze mensen in liefde willen samen leven en dat er geen hindernissen zijn die hen tegenhouden om te kiezen voor elkaar. Getuigen moeten ouder zijn dan veertien jaar.

10. Is je huwelijk geldig als je onvruchtbaar bent?

Volgens de huwelijksopvatting van de katholieke Kerk is onvruchtbaarheid ten tijde van de huwelijksluiting, namelijk geen kinderen ter wereld kunnen brengen of verwekken, geen beletsel voor een rechtsgeldig huwelijk. Blijvende impotentie (blijvend niet in staat zijn om de geslachtsdaad te stellen) voortgaand aan en tijdens het huwelijk, is wel een grond tot ongeldigheid. Dit slaat zowel op de man als de vrouw en kan ook afhankelijk zijn van de relatie tot deze specifieke man of vrouw.

11. Als je bewust geen kinderen wilt, is je huwelijk dan geldig?

Het bewust uitsluiten van kinderen uit de huwelijksbelofte, ook al gebeurt dat niet met evenveel woorden, maakt het huwelijk ongeldig. Wel moet dan bewezen worden dat één van beide partners al vóór de huwelijksluiting principieel en radicaal kinderen uitsloot.

12. Kent de katholieke Kerk de 'verloving'?

Onder verloving verstaat de katholieke Kerk de wederzijdse belofte om met elkaar te trouwen. Deze wordt geregeld volgens wat gebruikelijk is, wettelijk is geregeld of door de bisschoppenconferentie is vastgelegd in een bepaald land of een bepaalde streek. Een verloving geeft geen recht op het opeisen van de huwelijksluiting. Wel kan eventuele schade die het gevolg is van het niet doorgaan van de huwelijksluiting op grond van deze belofte tot trouwen worden verhaald.

13. Kan je je kinderen laten dopen op je trouwdag?

Er zijn geen kerkjuridische bepalingen die verbieden dat kinderen worden gedoopt op de trouwdag van hun ouders. Wel wordt het in het algemeen wenselijk genoemd dat de doop plaatsvindt op een zondag.

14. Waarom heeft de Kerk een bepaalde seksuele moraal?

De Kerk beschouwt seksualiteit als een bijzonder aandachtspunt in haar pastorale zorg. Zij is er namelijk van overtuigd dat het geluk van mensen ook afhangt van de manier waarop ze vorm geven aan hun seksueel leven. In de visie van de katholieke Kerk verwerkelijkt de mens zich als persoon in de eenheid van lichaam en geest. Een geordende seksuele beleving is daarom een uiting van respect voor God, Schepper en Verlosser, en een teken van zich wegschenkende liefde aan je levenspartner, en aan de kinderen die uit de seksuele gemeenschap voortkomen. De samenhang van seksuele moraal en christelijk geloof ligt vervat in de geschriften van de joods-christelijke openbaring en hoort als zodanig tot de verkondigingstaak van de Kerk.

15. Wat vindt de Kerk over het homohuwelijk?

In de visie van de katholieke Kerk hoort het tot de wezenlijke kenmerken van een huwelijk dat het een levensverbintenis is tussen man en vrouw. Een zogenaamd homohuwelijk is dus een tegenspraak in zich. Dat betekent niet dat de Kerk oprechte liefde tussen mensen van eenzelfde seksuele geaardheid veroordeelt. Ze is wel van mening dat er geen huwelijk en de daarmee gepaard gaande seksuele vereniging kan plaatsvinden omdat het huwelijk verbonden is met het seksuele verschil tussen man en vrouw en de daaruit voortvloeiende vruchtbaarheid.

16. Hoe ziet de Kerk het huwelijk in andere godsdiensten?

De katholieke Kerk beschouwt elk huwelijk dat rechtsgeldig gesloten is als een gegeven vanuit de menselijke natuur. De vrij aangegane, op basis van gelijkwaardigheid, levenslange exclusieve band tussen man en vrouw gericht op het welzijn van beiden als echtgenoten en op het voortbrengen en opvoeden van kinderen zijn volgens de Kerk criteria voor een volwaardig huwelijk. Ze heeft daar zelf ook een ontwikkeling in doorgemaakt en kijkt van daaruit kritisch naar andere opvattingen over het huwelijk in andere godsdiensten.

Huib Flohr, pastor, canonist en moraaltheoloog

